

„Čovječanstvo duguje djetetu ono najbolje što mu može pružiti“

Konvencija o pravima djeteta, 1989

Tko su djeca s posebnim potrebama?

Da li u posljednje vrijeme sve češće čujete pojam „djeca s posebnim potrebama“? Koju populaciju djece taj pojam obuhvaća, zašto se on koristi i zašto je važno da se kao društvo educiramo i razvijamo pozitivne stavove za prihvaćanje djece s posebnim potrebama, saznajte u daljnjem tekstu.

Odnos društva prema djeci i osobama s posebnim potrebama se mijenjao u skladu sa društveno povijesnim razvojem. Odnosno, podizanjem društvene svijesti u smjeru uklanjanja diskriminacije i prihvaćanja temeljnih ljudskih prava (pravo na različitost i jednake mogućnosti), mijenjaju se i termini za označavanje osoba s teškoćama. Noviji termini za razliku od prethodnih nastoje staviti naglasak na dijete/osobu označavajući njenu posebnost najmanje stigmatizirajućim terminom. Iz tog razloga je u Hrvatskoj stručnoj i znanstvenoj literaturi najčešće korišten termin „djeca s posebnim potrebama“ a obuhvaća i djecu s teškoćama u razvoju i darovitu djecu.

Važno je razumijeti da se djeca svih dobi međusobno razlikuju kako po tjelesnim tako i po intelektualnim, ponašajnim i osobnim vještinama. Razlike proizilaze iz različitih iskustava, životnih uvjeta, kulturnih razlika, nasljednih osobina, sposobnosti za učenje a ovise i naravno o vrsti tjelesnog i intelektualnog oštećenja.

Dakle, potrebe koje svako dijete ima (emocionalne potrebe, potrebe za kretanjem, uspostavljanjem socijalne interakcije, potreba za razumijevanjem..), što razvojem i sazrijevanjem, što okolinskim čimbenicima, utječu na njegovo funkcioniranje u svakodnevnom životu. Kod neke djece su te potrebe dobro organizirane i koordinirane ranim neurološkim razvojem, dok kod druge djece te potrebe postaju naglašenije jer se nisu organizirale onda kada je to trebalo. ***Te potrebe nazivamo posebne potrebe i tim terminom su obuhvaćena sva djeca čiji razvoj zahtjeva posebnu pažnju i podršku, bila ona privremena ili trajna.***

Prema Programskom usmjerenju predškolskog odgoja i obrazovanja, razlikuju se tri vrste posebnih potreba:

- **Potencijalne posebne potrebe** može imati dijete koje je tijekom trudnoće, poroda ili nakon poroda imalo neke rizične faktore (npr.prijevremeno rođeno dijete, teški porod, bolest i dr.), koje je bilo ili je još uvijek izloženo nekim nepovoljnim okolinskim uvjetima (npr. nepotpuna obitelj, bolest u obitelji i dr.) ili dijete kod kojeg neki aspekt razvoja

značajnije odstupaju od ostale djece (npr. sporiji motorički razvoj, izrazito živahno dijete i dr.).

- **Prolazne posebne potrebe** može imati svako dijete zbog očekivanih razvojno prirodnih raskoraka između djetetovih potreba i mogućnosti u pojedinim fazama razvoja (tzv. krizna razdoblja i pojave kao što je negativizam u trećoj i šestoj godini, fiziološko mucanje u trećoj i dr.). Prolazne posebne potrebe može pokazivati i dijete zbog traumatizirajućih događaja u njegovu životu (npr. smrt u obitelji, rođenje sestre ili brata, boravak djeteta ili roditelja u bolnici, polazak u vrtić, školu i dr.)
- **Trajne posebne potrebe** može imati dijete kod kojeg neke potencijalne ili prolazne potrebe nisu na vrijeme uočene ili pravilno tretirane, dijete koje je bez roditeljske brige duže odgajano u dječjem domu, bolnici i sl., darovito dijete te dijete s teškoćama u razvoju.

Djeca s teškoćama u razvoju su djeca koja imaju teškoće u intelektualnom, motornom, senzornom, emocionalnom i socijalnom razvoju. Radi lakšeg razumijevanja, riječ je o djeci koja imaju oštećenja vida, sluha, poremećaje govora, glasa i jezika, snižene intelektualne sposobnosti, djeca s autizmom, djeca s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, sa smetnjama u ponašanju, poremećajima pažnje i specifičnim teškoćama učenja (Zrilić, 2013).

Važno je naglasiti i to da sva djeca s posebnim potrebama imaju određene tipične karakteristike koje su svojstvene samo njima i koje ih razlikuju od ostale djece tipičnog razvoja, iste dobi. Samim time, stupanj razvoja djeteta s posebnim potrebama je ovisan o težini oštećenja ali i o **uvjetima koji proizilaze iz njegove društvene sredine ili uvjeta koje je društvo dužno pružiti kako bi dijete moglo razvijati svoje sposobnosti i najbolje iskoristiti svoje potencijale.**

Odgoj i obrazovanje koje promiče ideju prava na različitosti i jednakih mogućnosti podrazumijeva i edukaciju i senzibilizaciju odraslih osoba i djece o djeci s posebnim potrebama. Prvenstveno, poštujućemo potrebe svakog djeteta i njegovu pravo na individualnost. I djeca s posebnim potrebama, kao i sva ostala djeca imaju pravo na igru, druženje, izbor, osamu, različitost, potrebu za sigurnošću, pripadanjem, ljubavlju, poštovanjem i samoostvarenjem.

DV Cvrčak provodi inkluziju, što znači da djeca s posebnim potrebama imaju mogućnost, a u skladu sa svojim sposobnostima sudjelovati u igri i svim organiziranim aktivnostima u skupinama redovnog primarnog programa uz podršku svojih odgojitelja, asistenata i članova stručnog tima. Uspješnost tog humanog procesa ovisi o svima nama jer smo svi mi njegovi sudionici. Mi kao pojedinci, roditelji, odgojitelji možda ne možemo utjecati na sustavne organizacijske i objektivne pretpostavke za uspješno provođenje inkluzije, ali ono na što možemo utjecati jesmo sami mi i način na koji odgajamo svoju djecu. Ako djecu predškolske i školske dobi učimo da prihvaćaju i

imaju razumijevanja za svoje vršnjake s posebnim potrebama, kao odrasle osobe će to znanje prenositi na druge ljude i jednog dana kao roditelji na vlastitu djecu.

Djeca s posebnim potrebama ne trebaju naše sažaljenje, već našu podršku i prihvaćanje!

Pripremila: Marija Petričević, edukacijski rehabilitator

Izvori:

- Igrić, Lj., Ivančić Đ., Sekušak- Galešev. i Stančić Z. (2004). Moje dijete u školi. Priručnik za roditelje djece s posebnim edukacijskim potrebama. Zagreb: Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama IDEM
- Požgaj V. (2012). Radna terapija u funkciji socijalne integracije djece s posebnim potrebama. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima. 18 (67): 26-28.
- Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece. Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete RH 7-8/91
- Skočić Mihić, S. (2011): Spremnost odgajatelja i faktori podrške za uspješno uključivanje djece s teškoćama u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Doktorska disertacija, Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Zrilić, S. (2013): Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole: priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje. Sveučilište u Zadru, Zadar.